

Отримано: 10 грудня 2023 р.

Прорецензовано: 18 грудня 2023 р.

Прийнято до друку: 19 грудня 2023 р.

e-mail: mariazielinska23@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3356-0592>

Researcher ID: rid69997

e-mail: dianafendak@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-2486-9984>

DOI: 10.25264/2519-2558-2023-20(88)-26-30

Зелінська М. З., Фендак Д. Р. Синтаксичний зв'язок керування у польській та українській мовах (на прикладі вербальних словосполучень). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2023. Вип. 20(88). С. 26–30.

УДК: 811.162.1=161.2-115'367

Зелінська Марія Зенонівна,

кандидат філологічних наук, доцент,

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Фендак Діана Романівна,

магістрантка,

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

СИНТАКСИЧНИЙ ЗВ'ЯЗОК КЕРУВАННЯ У ПОЛЬСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ (НА ПРИКЛАДІ ВЕРБАЛЬНИХ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ)

Стаття присвячена вивченню особливостей синтаксичних норм у досліджуваних слов'янських мовах, а саме мовознавчому аналізу шляхом зіставлень синтаксичного зв'язку керування у польській та українській мовах. Порівняльна лінгвістика допомагає нам віднаходити спільні точки зіткнень та розходжень споріднених мов, отримані результати сприятимуть справному перебігу міжмовної комунікації. У методі міжмовного порівняння важливими є два прийоми: зіставлення, яке базується на подібності, котра дозволяє виокремити спільне у системах двох мов, та протиставлення, яке допомагає виділити відмінні мовні явища. У публікації виділено спільні та відмінні риси реалізації синтаксичного дієслівного зв'язку керування обох мов та розглянуто специфіку їхнього втілення. Серед спільних синтаксичних форм віднаходимо вираження прямого додатка здебільшого формами знахідного відмінка. Особливу увагу звернено на варіантність форм керування та розбіжності у дієслівному керуванні у близькоспоріднених мовах. З'ясовано, що окремі польські дієслова, еквівалентні за змістом та формально схожі до українських, внаслідок особливої сполучуваності, можуть мати інше граматичне оточення: польські дієслова, які поєднуються із залежним словом без прийменника, мають в українській мові свої прийменникові аналоги. Виділено також відмінності у дієслівному керуванні на прикладі безприйменникових конструкцій, які виявляються у відмінкових формах залежного слова. Мовні розбіжності часто спричинені полісемантичністю польських дієслів. У випадку міжмовної комунікації, задля уникнення мовної інтерференції, їх необхідно вивчати як фразеологічні одиниці. У статті розглянуто специфіку інших випадків функціонування цього типу словосполучень в обох досліджуваних слов'янських мовах, котрі не покриваються ані відмінковою формою, ані прийменниковим відповідником.

Ключові слова: синтаксис, синтаксичний зв'язок, дієслівне керування, загальнопольська мова, українська мова.

Maria Zelinska,

PhD, associate professor,

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

Diana Fendak,

MA,

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

THE SYNTACTIC RELATIONSHIP OF GOVERNMENT IN POLISH AND UKRAINIAN LANGUAGES (ON THE EXAMPLE OF VERBAL PHRASES)

The article studies the features of syntactic norms in the studied Slavic languages, namely, linguistic analysis by comparing the syntactic connection of government in the Polish and Ukrainian languages. Comparative linguistics helps us find common points of contact and differences between related languages; the results obtained will contribute to the smooth flow of interlingual communication. In the method of interlingual comparison, two techniques are important: comparison based on similarity, which makes it possible to highlight what is common in the systems of two languages, and contrast, which helps to highlight different linguistic phenomena. The publication highlights the common and distinctive features of the implementation of syntactic verbal communication of government in both languages and discusses the specifics of their implementation. Among the general syntactic forms we find the expression of direct application mainly by forms of the present case. Particular attention is paid to the variability of government forms and differences in verbal government in closely related languages. We found that individual Polish verbs, equivalent in content and formally similar to Ukrainian ones, due to their special compatibility, may have a different grammatical environment: Polish verbs combined with a dependent word without a preposition have their own prepositional analogues in the Ukrainian language. Differences in verbal government are also highlighted using the example of non-prepositional constructions, which appear in the case forms of the dependent word. Language disagreements are often caused by the polysemantic nature of Polish verbs. In the case of interlingual communication, in order to avoid language interference, they must be studied as phraseological units. The article also examines the specifics of other occurrences of functioning of this type of phrases in both languages under study, which are not covered by either a case form or a preposition.

Keywords: syntax, syntactic relation, verb government, general Polish language, Ukrainian language.

Словосполучення – синтаксична одиниця-конструкція, що утворюється поєднанням двох або більше повнозначних слів, пов'язаних між собою підрядним або сурядним зв'язками і певними лексико-граматичними відношеннями. Поряд із мінімальною синтаксичною одиницею – бере участь у побудові речень. Відмінність словосполучення й речення полягає у виконанні ними функцій: у першого – номінативна, у другого – комунікативна, однак більш характерним розмежовуючим

чинником є наявність або відсутність предикативності (Бевзенко, 2005:14; Вихованець, 1993:9; Кононенко, 2012: 568–569).

Відомо, що слова у словосполученні співвідносяться між собою на основі граматичного та змістового зв'язку. Закономірності сполучуваності слів визначають специфіку синтаксису кожної національної мови, а також найбільш споріднених між собою (Бевзенко, 2005:15). Їхнє граматичне оформлення є наслідком мовленнєвих традицій, котрі можуть сягати як давнини, такі і функціонувати лише протягом декількох десятиліть. Багатогранність мови, різноманітність її можливих сполучень, значеннєва подібність слів, їхня будова доволі часто змушують нас вагатись, яку граматичну форму слід обрати: *Używać pastę do zębów czy używać pasty do zębów? Sympatia dla Stasi czy sympatia do Stasi? Syn podobny do ojca czy syn podobny ojcu?* (Markowski, 200: 249).

У сучасній українській, як і у польській мові, словосполучення характеризується трьома основними типами підрядного зв'язку: 1) узгодження; 2) керування; 3) прилягання. Керування – це вид синтаксичного зв'язку у словосполученні між ведучим та залежним словом, у котрому головне слово вимагає від залежного певної відмінкової форми (Білодід, 1972: 67). Своєрідність керування полягає на лексико-граматичному значенні головного слова, тобто зв'язком керує комплекс лексико-граматичних властивостей слова. Залежно від морфологічного класу опорного слова виокремлюють керування дієслівне (*вибачити товаришеві, mówić przy świadkach*) (Кононенко, 2012: 570), іменникове (*доказ провини, list od siostry*) (Кононенко, 2012:569), прикметникове (*зідній нагороду, starszy o rok od brata*) (Кононенко, 2012: 570), прислівникове (*дуже сумно, bardzo blisko*) (Кононенко, 2012: 570), числівникове (*п'ять помідорів, czterech chłopaków*) (Кононенко, 2012: 570), займенникове (*кожний з двох, ktoś nieznanomy*) (Кононенко, 2012: 570). Найбільш поширеними типами словосполучень є дієслівні (вербативні) та іменникові (субстативні) (Кононенко, 2012: 570; Шульжук, 2004:35). Властивість керувати більшою мірою притаманна дієслову: *прошу (чого?) чаю, запрошено (на що?) на чай, просити (чого?) чаю, попросивши (чого?) чаю, запрошений (на що?) на чай*. Значно рідше керує іменник (здебільшого віддієслівний), прикметник, числівник, займенник чи прислівник (Каранська, 1995:49).

Керування буває безпосереднім або посереднім. Синтаксичний зв'язок, при якому керований член словосполучення в певній відмінковій формі приєднується до керуючого без допомоги прийменника називається безприйменниковий, безпосередній або іншими словами прямий спосіб керування, наприклад, *їхати годину, любуватися полем, керівник групи* (Каранська,1995:50; Білодід,1972:68). Зв'язок, при якому залежне слово приєднується до головного за допомогою прийменника – це прийменниковий або посередній спосіб керування, наприклад, *оповідання про море, більше за всіх, сидіти за столом, цукерки з начинкою* (Білодід,1972:68; Каранська,1995: 50). Окрім того, у мовознавстві керування поділяють на: сильне, при котрому кероване слово вимагає наявності залежного слова (наприклад: *nutamu pro usnihu, kpic z sasjada*) та слабке, при котрому зв'язок між компонентами словосполучення можливий, проте необов'язковий (наприклад: *radicst peremozi, widziec drzewo*) (Білодід,1972:68; Кононенко,2012: 577).

Отже, у польській мові, як і в українській, зв'язок керування уподібнюється до ієрархічної структури, в котрому головне слово вимагає певної граматичної форми залежного слова. Цей тип зв'язку створює неабиякі труднощі навіть для носіїв польської мови з Польщі. Оскільки синтаксичні схеми є постійними, їх слід навчитись, так як і сталих словосполучень (Кравчук,2011: 228).

Багатство української та польської мови полягає насамперед в їхній розмаїтості, котру можна помітити через призму поширеної синонімії дієслівних форм керування. Варіантні форми при головних членах словосполучення в обох мовах зазвичай розходяться, тому необхідно звернути увагу на випадки, коли одна мова володіє варіантністю форм керування, а інша навпаки. Приміром: *просити кави, каву / prosić kawu, o kawę, турбота про когось / troska o kogo, відмова у допомозі, допомозі / odmowa pomocy, переконати в чомусь / przekonać o czymś, do czegoś, готовий до чогось / gotowy do czego, na co, переконати в чомусь / przekonać o czymś, do czegoś*. Часто варіантність сполучуваності в обох мовах пов'язана із семантичними видозмінами. До прикладу, в українській літературній мові дієслово «*тужити*» поєднується з прийменником – *за (ким, чим)*. Польське слово-відповідник « *tęsknić*» має варіанти у своїй валентності, що супроводжується змінами значень. Наприклад: 1) *tęsknić za kim, czym – smucić się z powodu braku kontaktu z kimś, braku czegoś*; 2) *tęsknić do kogo, czego – pragnąć, by coś się urzeczywistniło, chcieć zobaczyć kogoś*.

Актуальність роботи полягає в аналізі недостатньо дослідженої лінгвістичної проблеми. Напрямок дослідження є надзвичайно перспективним, зважаючи, на те що розгляд проблемних лінгводидактичних аспектів споріднених мов, як у теоретичному так і в практичному плані, не втрачає своєї актуальності.

Чималий внесок в українсько-польську мовно-культурну взаємодію внесла Ірина Кононенко. Як слушно підкреслює В. Грещук, «Мовознавча наука з появою монографії І. Кононенко збагатилася фундаментальною працею, що засвідчила високий рівень розвитку української та польської мов як типологічно споріднених» (Грещук,2016:77). Польській та українській граматиці у зіставному аспекті, зокрема, на рівні синтаксису присвячені дослідження А. Кравчук (Кравчук,2011; Кравчук, 2017), М. Зелінської (Зелінська, 2018) Н. Місяць (Місяць,2014) та ін.

Мета статті полягає в аналізі особливостей безприйменникового синтаксичного зв'язку керування польської та української мов та виділенні спільних і відмінних рис його реалізації у двох близькоспоріднених слов'янських мовах.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання наступних **завдань**: з'ясування специфіки синтаксичного зв'язку керування в польській та українській мовах і виділення спільних та відмінних рис реалізації безприйменникових конструкцій.

Об'єктом дослідження є дієслівний безприйменниковий зв'язок керування в польській та українській мовах.

Для досягнення мети та реалізації завдань у роботі застосовуються такі **методи**: теоретично-описовий, зіставний, лінгвістичний аналіз та синтез.

Вивчення специфіки семантико-граматичних систем належать до основних завдань мовознавства. Порівняльна лінгвістика допомагає відшукати напрями сходжень та розходжень споріднених мов, що слугує встановленню міжмовної комунікації (Кононенко, 2017:91). Дієслівне керування є активно досліджуваною мовознавчою проблематикою, як стверджує Вихованець: «у ролі опорних слів виступають дієслова, котрі керують різноманітними відмінковими і прийменниковими формами іменників» (Вихованець, 1993: 36). У сучасній українській мові дієслова, котрі можуть поєднуватись з послідовним рядом відмінків, знахідним та його функціональним еквівалентами, належить центральне місце. Давальний

відмінок адресата та його відповідники займають проміжне місце між центральними та периферійними формами. Орудний відмінок інструментальний і його прийменниково-відмінкові функціональні еквіваленти вказують на найпериферійнішу позицію керованого дієсловом компонента (Вихованець, 1993: 38).

Безприйменникове дієслівне керування у польській та українській мовах реалізується у словосполученнях, конструкції котрих розглянемо у поданих нижче схемах:

- 1) дієслово + іменник у родовому відмінку
- 2) дієслово + іменник у давальному відмінку
- 3) дієслово + іменник у знахідному відмінку
- 4) дієслово + іменник в орудному відмінку (Кононенко, 2012: 579–581).

У загальнопольській мові прямий додаток здебільшого виражений формами знахідного та родового відмінків, дещо рідше – орудного. Найбільш поширеною є форма знахідного відмінка. Вживання родового відмінка після дієслів залежить від різних факторів – лексичного, семантичного, синтаксичного та словотворчого (Зелінська, 2018: 133–134). Поширеною серед придієслівних функцій родового відмінка є ознака партативності, котра полягає в оформленні назви предмета, що окреслює позначувану дієсловом дію лише якоюсь частиною, а не в усьому своєму обсязі. Приміром: *widziatami chleba, wsiatami cukru, narwatu jabłuk* (Білодід, 1972: 78). Залежно від інтенції певна група дієслів у польському синтаксисі може поєднуватися або із родовим або із давальним відмінком: *Dał dziecku cukierków* (в значенні «певну частину»), *dał dziecku cukierki* (в значенні «цілу порцію, всі») (Markowski, 2003: 252).

Специфічним різновидом синтаксичних функцій родового відмінка в українській мові є оформлення назви об'єкта, залежної від заперечного дієслова, наприклад: *ne bачити виходу, ne мати часу, ne стало чорнила* (Білодід, 1972: 78), «... і здавалось, вже не бачили очима ні синього неба, ні ясного сонця, ні зелено-мрійних степових далів, і тільки серцем одчували їх привіт і ласку» (Васильч.). «Я не чув зеніток з перших місяців війни восени сорок першого року» (Булаховський, 1959: 110). У польському мовознавстві існує правило, що після заперечних присудків функції прямого додатка завжди змінюють форму знахідного відмінка на родовий, наприклад: *Kupilem wodę – Nie kupilem wody. Przeczytać gazetę – Nie przeczytać gazety*. Можлива також варіативність граматичних відмінків – знахідного та родового до прикладу: *pytać (kogo? co?) siostrę i pytać (kogo? czego?) siostrę*, обидві форми правильні, проте частотність вживання першої форми є більша (Кравчук, 2011: 229). Відповідно до вимог сучасної польської мови після заперечного модального дієслова теж вживається родовий відмінок: *nie chce / nie powinien / nie umie / nie skończył / nie może + bezokolicznik: Nie skończył śpiewać piosenki* (Кравчук, 2011: 232). В українській мові конструкції, у котрих спостерігається «відчуття заперечення», є складнішими в порівнянні до групи *ne z дієсловами*. Коли інфінітив прилягає до дієслів із запереченням, на кшталт: *ne можу..., ne хочу...*, то попри те, що ці слова, взяті ізольовано, керують знахідним відмінком, у поданому випадку вимагають родового, наприклад: – «*He можу я спокійно цього бачити, – показав на згарища Василь*» (Копил.) (Булаховський, 1959: 13).

Давальний відмінок здебільшого є формою придієслівного функціонування, хоча можливе його вживання й при словотворчо споріднених з дієсловами іншими частинами мови, котрі виконують дію ведучого члена словосполучення (Білодід, 1972: 82). Своїми синтаксичними функціями давальний відмінок відмежовується від знахідного (більш чіткіше та виразніше в порівнянні до родового придієслівного), оскільки протиставляється знахідному як відмінок дальшого об'єкта відмінковій ближчого об'єкта. Частина польських словосполучень, що відповідають українським конструкціям такої структури, збігаються з ними за формою, наприклад дієслово *podlegać (komu? czemu?)* і польський еквівалент *podlegać (komu? czemu?)* або *dziękować (komu? czemu?)* (Кононенко, 2012: 580): *Майор Девідсон безпосередньо підлягав генералу* (Рибак, Час., 1960, 352). *Podlegam bezpośrednio ministrowi* (Markowski, 2003: 256). *He мені дякуй, дякуй Богові* (Кул. 23) (Огієнко, 1924: 122). *Studenci dziękowali [swoim] profesorom za ich pomoc* (Medak, 2012: 121).

Знахідний відмінок в українській та польській мовах є тільки придієслівним відмінком, оскільки лише з ним може вступати в синтаксичну залежність. Функція знахідного безприйменникового відмінка є однорідною й зводиться до оформлення прямих додатків (Білодід, 1972: 80; Кононенко, 2012: 580). У польській мові прямий додаток найчастіше виражений формою знахідного відмінка, про це свідчать приклади іншомовних запозичень: *(prze)milować co, klonować co, (z)resetować co* (Кравчук, 2011: 230).

Синтаксична функція орудного відмінка полягає в оформленні назв знаряддя чи засобу дії, залежних у словосполученні від дієслів, які цю дію позначають. Відповідниками українських словосполучень даної структури в польській мові стають конструкції з безпосередніми формами керування, наприклад: *opiekуватися ким, чим / opiekować się kim, czym, їхати трамваєм / jechać tramwajem. Він добровільно опікувався майстернею, вимітав сміття, прибирав і чистив інструмент..., наливав до рукомильника воду* (Ю. Янов., II, 1954, 135); *Troskliwie opiekowaliśmy się chorymi zwierzętami* (Medak, 2012: 276).

Синтаксичні схеми польської мови, які містять у собі слова зі значенням «керування», на взірць: *rzządzić, władać* семантично нагадують фразеологізми. У процесі опанування мови вони повинні бути засвоєні у вигляді неподільної, цілісної конструкції (Jadaska, 2005: 150). Дієслова даного типу керування становлять однорідну семантичну групу, котра складається з лексем, що становлять різні форми правління: *dyrgować, ovladnąć, władać, zarządzać, administrować* та інші, наприклад: *Od lat zarządzał posiadłością hrabiego* (Medak, 2012: 709). *A закон про вибори установлює, що всі ті, хто володіють наділеною землею, вибирають окремо від власників* (Панас Мирний, IV, 1955, 365).

Специфіка синтаксичних конструкцій польської мови проявляється в семантичній неоднорідності багатозначних дієслів. Приміром: *dotknąć matkę* (в значенні «образити»), *dotknąć ściany* (в значенні «легко притулитись») (Кравчук, 2011: 229). Тепер розглянемо різні за значенням, проте однакові за написання дієслова у поданих реченнях: *Wszystcy przestępcy przestępcy przed niebezpieczeństwem. Trzeba zawsze przestrzegać zaleceń lekarzy* (Medak, 2012: 400). У першому реченні *przestrzegać* узгоджується із знахідним відмінком (кого? що? і вжито в значенні «попереджати»), на протипагу цьому значенню в другому реченні дієслово *przestrzegać* узгоджується з родовим відмінком (кого? чого? в значенні «дотримуватися вказівок»). У зіставленні з українськими відповідними конструкціями виділяємо міжмовні відмінності, оскільки в українській мові дієслово – відповідник *попереджати/застережати* кого-небудь про щось вимагає прийменника: *Пронизливо свистів пароплав, попереджаючи про скорі відплиття* (Полт., Повість..., 1960, 603).

Мовні розбіжності на рівні синтаксису зумовлені іншими «вимогами» щодо відмінкових форм дієслів-відповідників в обох мовах. До прикладу українське дієслово *потребувати* поєднується з родовим відмінком (кого? чого?), а не (що?) приміром: *хліба* (Огієнко, 1924: 309). Натомість польський еквівалент *potrzebować* вимагає родового відмінка: *Potrzebował chwili, żeby oprzytomnieć, a potem zaczął działać* (Olga Tokarczuk, Prawiek i inne czasy). Цього роду відмінності появляються у польських словосполученнях з давальним відмінком, натомість в українській ці дієслова мають дещо інше керування: *przerwać (komu?) mówcy – переривати (кого?) мовця; odebrać (komu?) dziewczynce zabawkę – забрати (у кого?) у дівчинки іграшку; przyglądać się (czemu?) temu – приглядатися (до кого?) до цього, дивитися (на що?) на це; Bóg błogosławi (komu?) temu człowiekowi – Бог благословить (кого?) цю людину* (Кравчук, 2011: 236).

У ході зіставного аналізу розбіжності виявляємо у заперечних конструкціях: в українській мові спостерігаються особливі форми прямого додатка. Загальносемантична функція родового відмінка в придієслівному функціонуванні практично цілком збігається з функцією знахідного відмінка в близькоспоріднених конструкціях. Можливість у конструкції з *не* вживання знахідного відмінка замість родового значно збільшується через конкретизацію відповідного слова-поняття за допомогою уточнення через підрядне речення (Булаховський, 1959: 12). Вживання у згаданих випадках саме родового, а не знахідного відмінка зумовлюється частковими, переважно семантичними особливостями керуючого дієслова. Як пише Н. Місяць, «У польській та українській мовах є певна різниця форм прямого додатка. В українській мові він може виражатися родовим і знахідним відмінком, наприклад: *Писати лист / Писати листа*. При запереченні також можливі дві форми, хоча перевага надається родовому відмінку. У польській мові при запереченні єдиною можливою є форма родового відмінка, наприклад: *Tylko weseli studenci do strachu nie meli chęci*. (K. Gałczyński). *Jego śladów na piasku żaden wicher nie zatrze*. (K. Gałczyński) (Місяць, 2014: 30).

У загальнопольській мові дієслова, котрі несуть у своєму значенні елемент заперечення вимагають виключно родового відмінка, це, наприклад, слова: *zakazać / zabraniać, zapomnieć, odmówić, zaniechać / zaprzestać, brakować, unikać, nienawidzić* (Кравчук, 2011: 229). Їхнім українським відповідникам натомість характерне керування: дієслово + іменник у знахідному відмінку. Приміром: *шукати кого, що / szukać kogo, czego, ненавидіти кого, що / nienawidzić kogo, czego, слухати кого, що / słuchać kogo, czego, берегти, стерегти кого, що / strzec, chronić, pilnować kogo, czego, захищати кого, що / bronić kogo, czego, оберігати кого, що / strzec kogo, czego, заборонити щось / zakazać czegoś, забути щось / zapomnieć czegoś, доводити щось / dowodzić czegoś, вживати що / używać czego, доглядати когось, щось / doglądać kogoś, czegoś, пробувати щось / próbować czegoś* (Кононенко, 2012: 580).

Проте і у цьому випадку не все так однозначно. Візьмемо до уваги дієслово «*zapomnieć*». Попри те, що воно містить у собі частинку негатиї, що відповідно до мовних норм повинно поєднуватися лише з родовим відмінком, тут все-таки можливі дві варіативні форми: родового або знахідного відмінків, оскільки в даному випадку необхідно заглибитися у семантику: «У сполученні з додатком у родовому відмінку *zapomnieć* означає «залишити щось, не взяти щось через неухважність», як напр.: *zapomnieć parasola*. У значенні «переставати пам'ятати» чи «втрачати з часом якісь уміння» *zapomnieć* керує як формою знахідного, так і (рідше) родового відмінків, як напр.: *Bardzo szybko zapominał wszystko, pidiue wszystkiego, czego się nauczył* (Зелінська, 2018: 134).

Зіставляючи дієслівні безприймникові конструкції обидвох мов, виділяємо доволі чисельну групу польських дієслівних словосполучень, котрі в українській мові мають іншу структуру: безприймникову або приймникову. Приміром: *аплодувати комусь, чомусь / oklaskiwać kogoś, coś, адресувати кому, чому / adresować do kogoś, czegoś, належати комусь, чомусь / należeć do kogoś, czegoś, програмувати комусь / przegrać z kimś* (Кононенко, 2012: 580). Як видно з наведених прикладів, українські безприймникові дієслівні словосполучення з залежним словом у формі давального відмінка мають свої польські (приймникові або безприймникові) аналоги з родовим або орудним відмінком.

Вивчаючи глибше мову, ми створюємо для себе картину, образ, який постає у свідомості носіїв мови, тому у методі міжмовного порівняння важливими є два прийоми: зіставлення, яке базується на подібності, котра дозволяє виокремити спільне у системах двох мов та протиставлення, яке допомагає виділити відмінні мовні явища. Обидва ці прийоми несуть за собою позитивні наслідки, завдячуючи їм можна не лише досконалим оволодіти мовою, а й навчитися бачити очима предстванників певної культури (Гольтер, 2017: 45).

Висновки. У результаті проведеного зіставного аналізу прикладів синтаксичного дієслівного зв'язку керування польської та української мов виділено спільні та відмінні риси його реалізації у двох близькоспоріднених слов'янських мовах, що дає нам підстави зробити наступні висновки: 1. Аналізуючи та зіставляючи специфіку зв'язку керування польської та української мов, простежуємо чимало спільних рис в структурі словосполучень (*просити кави / prosić kawę; дякувати (кому? чому?) / dziękować (komu? czemu?)*). 2. Зіставляючи безприймникові конструкції близькоспоріднених мов, виділяємо значну кількість розбіжностей реалізації безприймникових конструкцій в обох мовах.

Істотні відмінності полягають насамперед в іншому оформленні синтаксичного зв'язку керування за допомогою відмінкових форм залежних слів. Це пов'язано із багатозначністю дієслів, котрі, відповідно до семантики, вимагають іншого в обох мовах відмінка (*ризикувати життям / ryzykować życie; przerwać mówcy / переривати мовця; błogosławić temu człowiekowi / благословити цю людину; шукати кого, що / szukać kogo, czego*). Різниця проявляється також і у тому, що польська безприймникова конструкція має український приймниковий відповідник (*просити квиток / prosić o bilet; przyglądać się do czego / przyglądać się temu*) або ж навпаки (*належати комусь, чомусь / należeć do kogoś, czegoś, програмувати комусь / przegrać z kimś*).

Література:

1. Бевзенко С. П., Литвин Л. П., Семеренко Г. В. Сучасна українська мова. Синтаксис. Київ, 2005. 269 с.
2. Булаховський Л. А. Синтаксис (зв'язки) другорядних членів речення. Відмінкова залежність (керування). Безпосереднє (безприймникове) керування. К.: Радянська школа, 1959. 35 с.
3. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: підручник. К.: Либідь, 1993. 368 с.
4. Гольтер І. Міжмовні порівняння польської та української мов: лінгводидактичний аспект, 2017. 44–47 с.
5. Грещук В. Кононенко І. Українська та польська мови: контрастивне дослідження. *Мовознавство*. 2016. № 5. С. 75–77.

6. Зелінська М.З. Комунікативна компетенція молодих носіїв польської мови західних областей України. Дрогобич: Північ, 2018. 288 с.
7. Каранська М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови. Київ, 1995. 311 с.
8. Кононенко І. Ад'єктивно-субстантивне безприменникове керування в українській і польській мовах. С. 91–99.
9. Кононенко І. Українська та польська мови: контрастивне дослідження. Варшава, 2012. 808 с.
10. Кравчук А. Лексикологія і культура польської мови. Том 2: Культура мови. Київ, 2011. 520 с.
11. Кравчук А., Ковалевський Є. Методика викладання польської мови. Мова і культура в полоністичній дидактиці в Україні. Київ, 2017. 324 с.
12. Місяць Н. Теоретичні засади навчання українців синтаксису польської мови. *Українська полоністика*. 2014. Вип. 11. С. 26–34.
13. Огієнко І. Український стилістичний словник : підруч. кн. для вивч. укр. літ. мови. Львів: З друк. Наук. т-ва ім. Шевченка, 1924. 496 с.
14. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис : [кол. монографія] / за заг. ред. І. К. Білодіда. Київ: Наук. думка, 1972. 511 с.
15. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. Київ, 2004. 406 с.
16. Jadacka H. *Kultura języka polskiego. Fleksja, słowotwórstwo, składnia*. Warszawa, 2005. 253 s.
17. *Język polski. Poradnik Profesora Andrzeja Markowskiego*. Warszawa : WILGA Sp. z o. o., 2003. 496 s.
18. Medak S. *Praktyczny słownik łączliwości składniowej czasowników polskich*. Kraków, 2012. 775 s.

References:

1. Bevzenko S. P., Lytvyn L. P., Semerenko H. V. (2005) *Suchasna ukrainska mova. Syntaksys*. Kyiv. 269 s.
2. Bulakhovskyi L. A. (1959) *Syntaksys (zviazky) druhoriadnykh chleniv rechennia. Vidminkova zalezhnist (keruvannia). Bezposerednie (bezprymennykove) keruvannia*. K.: Radianska shkola. 35 s.
3. Greshchuk V., Kononenko I. (2016) *Ukrainska ta polska movy: kontrastyvne doslidzhennia. Movoznavstvo*. № 5. S. 75–77.
4. Holter I. (2017) *Mizhmovni porivniannia polskoi ta ukrainskoi mov: linhvodydaktychnyi aspekt*. S. 44–47.
5. Karanska M. U. (1995) *Syntaksys suchasnoi ukrainskoi literaturnoi movy*. Kyiv. 311 s.
6. Kononenko I. (2012) *Ukrainska ta polska movy: kontrastyvne doslidzhennia*. Varshava, 808 s.
7. Kononenko I. (2012) *Adiektivno-substantyvne bezprymennykove keruvannia v ukrainskii i polskii movakh*. S. 91–99.
8. Kravchuk A. (2011) *Leksykologhiia i kultura polskoi movy. Tom 2: Kultura movy*. Kyiv. 520 s.
9. Kravchuk A., Kovalevskyi Ye. (2017) *Metodyka vykladannia polskoi movy. Mova i kultura v polonistychnii dydaktytsi v Ukraini*. Kyiv.
10. Misiats N. (2014) *Teoretychni zasady navchannia ukrainsiv syntaksysu polskoi movy / Ukrainska polonistyka*. Vyp. 11. 26–34 s.
11. Ohienko I. (1924) *Ukrainskyi stylistychnyi slovnyk : pidruch. kn. dlia vyvch. ukr. lit. movy*. Lviv: Z druk. Naук. t-va im. Shevchenka, 496s.
12. Shulzhuk K. F. (2004) *Syntaksys ukrainskoi movy*. Kyiv, 406 s.
13. *Suchasna ukrainska literaturna mova. Syntaksys : [kol. monohrafiia] / za zah. red. I. K. Bilodida*. (1972). Kyiv: Naук. dumka, 511 s.
14. Vykhoivanets I. R. (1993) *Hramatyka ukrainskoi movy. Syntaksys: pidruchnyk*. K. : Lybid. 368 s.
15. Zelinska M.Z. (2018) *Komunikatyvna kompetentsiia molodykh nosiiv polskoi movy zakhidnykh oblastei Ukrainy*. Drohobych: Pósvit. 288 s.
16. Jadacka H. (2005) *Kultura języka polskiego. Fleksja, słowotwórstwo, składnia*. Warszawa, 253 s.
17. *Język polski. Poradnik Profesora Andrzeja Markowskiego*. (2003) Warszawa : WILGA Sp. z o. o., 496 s.
18. Medak S. (2012) *Praktyczny słownik łączliwości składniowej czasowników polskich*. Kraków, 775 s.